

Försvarsutskottet

Regeringens årsberättelse 2014

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2014 (B 9/2015 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande. Eventuellt utlåtande ska lämnas till revisionsutskottet. Tidsfrist: 25.9.2015.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör för planeringsenheten, flottiljamiral Timo Junttila, försvarsministeriet
- enhetschef Olli Ruutu, försvarsministeriet
- konsultativ tjänsteman Timo Rivinoja, försvarsministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Försvarsförvaltningen inledde 2012 en omfattande försvarsreform som slutfördes före utgången av 2014. Målet var att säkerställa Finlands försvarsförmåga och skapa bestående kostnadsbesparingar bland annat på grund av minskade kontingenter. Ledningsnivåer, truppförband och andra verksamhetsställen stängdes och försvaret avstod från obehövligen fastigheter och lokaler.

Genom strukturella lösningar eftersträvas på årsnivå utgiftsbesparingar på ca 130—135 miljoner euro från och med 2016. Vid reformen sjönk försvarsmaktens krigstida styrka från 350 000 soldater till 230 000 personer. Analogt sjönk försvarsmaktens fredstida styrka från ca 14 400 till 12 300 personer. Utskottet konstaterar att med tanke på personalen innebar försvarsreformen en ovanligt omfattande omställning som berörde snart sagt alla som jobbar inom försvarsmakten. Utskottet ser det som viktigt att försvarsmaktens personal efter den genomgripande reformen tillförsäkras arbetsro för att de ambitiösa målen för reformen ska kunna genomföras.

I årsberättelsen konstateras att försvarsmaktens stödfunktioner kan ordnas mer kostnadseffektivt med hjälp av bl.a. partnerskapsarrangemang. Partnerskapet för materielunderhåll fördjupades genom ett partnerskapsarrangemang med Millog Oy som breddades 2014. Utskottet ser det som

Utlåtande FsUU 1/2015 rd

viktigt att försvarsmakten som ansvarsfull arbetsgivare på alla sätt går in för att minimera skadliga effekter för personalen av att partnerskapsprojektet genomförs. Dessutom måste partnerskapsarrangemangens funktion i krisförhållanden ägnas särskild uppmärksamhet.

Riksdagen började informeras om försvarets utmaningar på lång sikt i oktober 2013 när försvarsministern tillsatte en parlamentarisk utredningsgrupp. Gruppen konstaterade i sin slutrapport från oktober 2014 att åtminstone den tilläggsfinansiering som försvarsförvaltningen för fram i statsrådets redogörelse (SRR 6/2012) behövs för att avhjälpa bristerna i den materiella kapaciteten. Arméns mest kritiska brister kan täckas genom ett tilläggsanslag. Ingen av de finansieringslösningar som gruppen granskat fyller emellertid anslagsbehovet för de signifikanta kapacitetsprojekt inom marinen och flygvapnet vi står inför på 2020-talet. Utskottet konstaterar att förslagen från den parlamentariska utredningsgruppen har skrivits in i regeringsprogrammet för Sipiläs regering.

Utfallet för de samhälleliga effektmålen 2014

I årsberättelsen bedöms hur försvarsmaktens samhälleliga effektmål har utfallit inom olika politikområden. Den nationella försvarspolitikerna har enligt försvarsministeriets självvärdering utfallit väl. Ett vägande kriterium var att försvarsreformen genomfördes med framgång. Utskottet instämmer i denna bedömning och konstaterar att försvarsmakten har genomfört den krävande försvarsreformen på ett sätt som tjänar som exempel för många andra förvaltningsområden.

Enligt erhållen utredning försvagade försvarsreformen inte tryggheten av territorialövervakningen och den territoriella integriteten. Utskottet vill betona att i det åtstramade internationella politiska läget bör man under inga omständigheter pruta på övervakningen av Finlands territoriella integritet. I årsberättelsen konstateras att den effektivare luftbevakningen genomfördes genom omfördelning av försvarsmaktens resurser och verksamhet. Utskottet konstaterar att det är motiverat som arrangemang på kort sikt, men i förlängningen är modellen inte problemfri.

Försvarsministeriet bedömde också att avdelningen "ett tryggt samhälle" hade klarats med framgång. Försvarsmakten genomförde de handräckningsuppgifter som begärdes och deltog bland annat i ett tvärsankterat samarbete i fråga om att förankra strategin för cybersäkerhet.

I fråga om att stärka den internationella säkerheten lyckades försvarsministeriet också enligt sin bedömning väl. Utskottet konstaterar att Finlands nuvarande sammantagna nivå för deltagandet i krishantering, ca 500 soldater i varierande insatser, är en moderat nivå i ett långt perspektiv. Utskottet ser det som viktigt att Finland deltar i insatser som leds av olika organisationer (FN, EU, Nato). Särskilt insatser där större truppförband kan få övning, som UNIFIL i Libanon, har uppenbart också gynnat utvecklingen av det nationella försvaret. Utskottet konstaterar att beslut om den sammantagna nivån för Finlands deltagande i krishantering fattas i slutet av 2015.

En ytterst viktig del av de finländska soldaternas deltagande i insatser och av eftervården efter insatserna utgörs av det nationella programmet för krishanteringsveteraner. Syftet med det är att effektivisera stödåtgärder för de som tjänstgör eller har tjänstgjort i krishanteringsuppdrag samt förbättra försäkringsskyddet genom att utveckla lagstiftningen. Utskottet ser det som viktigt att programmet för krishanteringsveteraner målmedvetet avancerar.

Utlåtande FsUU 1/2015 rd

Utskottet ser allvarligt på att avdelningen "ett effektivt försvarssystem" endast fick betyget nöjaktigt. Utfrågningen av sakkunniga gav vid handen att detta mål på längre sikt kommer att sjunka till betyget hjälplig om försvarsmaktens utbildnings- och övningsverksamhet inte kan bevaras på 2015 års nivå. Dessutom kräver ett trovärdigt försvarssystem ökade materielinvesteringar.

Utskottet konstaterar att försvarsmakten nu är dimensionerad på en miniminivå vad gäller omvärlden och uppgifterna. Samtidigt har den negativa utvecklingen i den säkerhetspolitiska miljön lett till att försvarsmakten avkrävs en högre beredskap. Men beredskapen kan inte effektiviseras och utvecklas med nuvarande finansiering. Utskottet konstaterar att det för försvarskapaciteten är nödvändigt att antalet fältdygn för beväringar och repetitionsövningar för reserven ökas samt att antalet flygtimmar för flygvapnet och fartygsdygn för marinen återställs efter 2015.

Utskottet anser att vi absolut inte får pruta mer på repövningarna, som åren 2012–2014 låg på en alltför låg nivå (4 000–6 000 personer årligen). En välutbildad reserv är en viktig hörnsten för Finlands försvarssystem. Försvarssystemets trovärdighet kräver att vi årligen kan utbilda ca 18 000 reservister. Försvarsmaktens repövningar får värdefullt stöd genom Försvarsutbildningsföreningens verksamhet.

Riksdagens uttalanden och ställningstaganden

Utskottet anser att uttalandet om utveckling av de värnpliktigas ekonomiska intressen fortfarande behövs. Utskottet konstaterar att försvarsförvaltningen har gjort ett gott arbete i att utveckla de värnpliktigas ekonomiska intressen. De mest konkreta fortsatta åtgärderna gäller återinförande av hemförlovningspenningen samt ett eventuellt beaktande av värnpliktstjänstgöringen i pensionen. Beslut om detta ska fattas inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

Riksdagen förutsatte den 9 december 2011 att statsrådet gör en samlad granskning av beredskapslagens förhållande till 23 § i grundlagen. I årsberättelsen konstateras att en sådan samlad granskning är ett omfattande utredningsarbete som ännu inte har påbörjats. Det är viktigt att utredningsarbetet kommer i gång med det snaraste, poängterar utskottet. Uttalandet bör enligt utskottets bedömning förbli i kraft.

Sammanfattning

År 2014 präglades av kraftiga omställningar i Finlands säkerhetspolitiska miljö samt av att försvarsreformen slutfördes. Ett särskilt omnämnande i fråga om det internationella samarbetet förtjänar besluten angående det fördjupade försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige samt inbjudan vid Natos toppmöte i Wales till delaktighet i ett utvidgat partnerskap.

Utskottet konstaterar att försvarsmakten står inför betydande nya utmaningar. Finansieringsramen förblir krävande trots nivåförhöjningen i upphandlingsbudgeten. På grund av att förändringarna sker snabbt och situationerna är oförutsägbara blir tiden för strategisk förvarning snävare. Samtidigt fördunklas gränsdragningen mellan konventionell och okonventionell krigföring.

Det primära målet med att Finlands militära försvarsförmåga upprätthålls är att skapa en förebyggande tröskel mot bruket av militärt våld och mot hot om militärt våld samt beredskap för att av-

Utlåtande FsUU 1/2015 rd

värja eventuella angrepp. Detta kräver att försvaret har reell kapacitet för sitt uppdrag. Utskottet vill betona att försvarsmakten bör ha både tröskelkapaciteter för snabb beredskap och verktyg för en långvarig kris i rätt balans. Utskottet ser det som absolut väsentligt att arbetet för att effektivisera och utveckla försvarets beredskap går vidare raskt och målmedvetet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.9.2015

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Mika Kari sd
medlem Thomas Blomqvist sv
medlem Timo Heinonen saml
medlem Marisanna Jarva cent
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Markus Mustajärvi vänst
medlem Lea Mäkipää saf
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Mika Raatikainen saf
ersättare Pertti Hakanen cent
ersättare Päivi Räsänen kd
ersättare Eerikki Viljanen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.